

Lausunto Pohjois-Suomen Aluehallintovirastolle koskien Stora Enso Veitsiluoto Oy:n sellu- ja paperitehtaan ympäristöluvan nro 146/2023 lupamääräyksen 22 mukaiseen selvitykseen, Kemi

Lupajaosto 05.06.2025 § 68
304/11.01.00/2025

Valmistelu

Ympäristöpäällikkö Risto Pöykiö

Taustaa:

Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto antoi 2.10.2023 Stora Enso Veitsiluoto Oy:lle ympäristölupapäätöksen (nro 146/2023; PSAVI/1286/2022) koskien sellu- ja paperitehtaan ympäristöluvan osittaista rauettamista ja ympäristöluvan muuttamista jäljelle jäävien toimintojen osalta, Kemi.

Ympäristölupapäätöksessä on toiminnanharjoittajalle annettu seuraava selvitysvelvollisuus (lupamääräys 22):

”Luvan saajan on laadittava selvitys Veitsiluodon tehtaiden toiminnan aikana Rivinnokan alueelle läjitetyistä jätteistä (arvioitava materiaalit, määrä, laatu, läjityksen ajankohta ja kesto), läjitysten perusteeksi saaduista luvista, lausunnoista tai suostumuksista sekä läjitysalueiden maaperän, pohjaveden ja sedimentin tilasta. Selvityksessä on arvioitava läjitysalueilta aiheutuvia päästöjä maaperään, pohjaveteen ja pintaveteen sekä mahdollista ympäristön pilaantumisen vaaraa ja terveyshaittaa. Selvityksessä on esitettävä tarvittaessa toimenpide-ehdotukset haittojen vähentämiseksi.

Selvitys on toimitettava aluehallintovirastoon 31.12.2024 mennessä. Aluehallintovirasto voi selvityksen perusteella täydentää lupaa”.

Stora Enso Veitsiluoto Oy on toimittanut Pohjois-Suomen Aluehallintovirastolle (PSAVI) kyseisen selvityksen.

Selvityksen mukaan Veitsiluodon tehtaiden toiminnan aikana Rivinnokkaa ympäröivää vesialuetta on täytetty puunuittoväylien ruoppauksessa syntyneillä ruoppausmassoilla. Ruoppausmassat ovat sisältäneet merialueen pohjasedimentin lisäksi myös merialueelle jätevesien mukana johdettua kiintoainesta, puun kuorta ja kuitua. Rivinkarintien pohjoispuolelle on läjitetty myös kuitu- ja täyteainepitoista jätevesilietettä. Alueella ei ole tehty läjitystoimintaa 1980-luvun jälkeen pois lukien vuonna 1995 tehty paperitehtaan jätevedenpuhdistamon jälkialtaan ja purkuputken edustan ruoppausmassojen (koostumus pääosin kalsiumkarbonaattia, kaoliinia ja puukuitua) läjitys. Rivinnokan niemen pohjoisosassa on aikoinaan sijainnut sellu- ja kaoliinivarasto, joka on purettu. Rivinnokan alueella vuosina 2021–2024 tehdyissä maaperä- ja sedimenttitutkimuksissa maaperänäytteistä on löydetty edellä mainittujen ruopattujen massojen lisäksi selluarkkeja, rakennusjätettä sekä meesaa.

Liitteenä on asiaan liittyvä PSAVI:in kuulutus, josta selviää hakemuksen pääasiallinen sisältö. Kuulutuksessa on todettu, että ”Stora Enso Veitsiluoto Oy ei näe tehtyjen tutkimusten ja riskiarvion perusteella tarvetta esittää jatko- tai puhdistustoimenpiteitä Rivinnokan alueella”.

Liitteenä on valittuja kuvia hakemuasiakirjoissa olevasta Envineer Oy:n 14.8.2024 tekemästä raportista nimeltä ”Rivinnokan haitta-ainetutkimukset,

Kemi”, josta voidaan nähdä vuosien 1946 ja 1995 ilmakuvat alueesta, läjitysalueet sekä maaperätutkimusten näytteenottopisteet.

Rivinkarintien pohjoispuolella sijaitseva Rivinnokan tutkimusalue on pinta-alaltaan noin 18 ha ja eteläpuolella sijaitseva tutkimusalue noin 19 ha.

Envineer Oy:n raportin kappaleessa 5 ”Yhteenveto ja johtopäätökset” todetaan sivuilla 21 – 22 seuraavaa: ”Kemin kaupungin eteläpuolella, Veitsiluodon saaren luoteispuolella suoritettiin marraskuussa 2023 ja toukokuussa 2024 Envineer Oy:n toimesta maaperän haitta-aine- ja rakennettavuus-tutkimuksia. Tutkimuksissa alueelle kaivettiin 19 koekuoppaa, kairattiin 7 kairapistettä, asennettiin 3 pohjaveden tarkkailuputkea ja tehtiin 18 painokairapistettä.

Tutkimuksena oli selvittää maaperän mahdollinen pilaantuneisuus sekä täyttömassojen sijainti ja laatu. Tutkimuksissa ei todettu ylemmän ohjearvotason ylittäviä haitta-ainepitoisuuksia, joten alueen maaperää voidaan suoran viitearvovertailun perusteella pitää pilaantumattomana.

Kohteessa on todettujen VNa 214/2007 mukaisten alempien ohjearvotason ylittävien haitta-ainepitoisuuksien vuoksi olemassa matala riski haitta-aineille altistumiselle suoran ihokosketuksen tai suun kautta, mikäli kohonneita haitta-ainepitoisuuksia sisältävillä alueella toteutetaan maanrakennus- tai muita kaivutöitä.

Toteutetun riskinarvioinnin perusteella matalasta altistumisriskistä huolimatta kohteessa ei ole tarvetta jatko- tai puhdistustoimenpiteille. Tulee kuitenkin huomioida, että mahdolliset kohonneita haitta-ainepitoisuuksia sisältävällä alueella toteutettavat kaivutyöt saattavat aiheuttaa pilaantuneeksi luokiteltavan maa-aineksen leviämistä ympäristöön, joten haitta-ainepitoisuudeltaan kynnysarvotason ylittävien kaivumassojen sijoittamiseen sisältyy rajoituksia, mikä tulee huomioida maanrakennustöiden suunnittelussa. **Mikäli kohonneita haitta-ainepitoisuuksia sisältäviä maa-aineksia kuljetetaan pois kiinteistöltä, vaatii maa-ainesten käsittely ympäristönsuojelulain (YSL 527/2014) mukaisia toimenpiteitä”.**

Liitteenä on Stora Enso Veitsiluoto Oy:n 31.3.2025 päivätty täydennys.

Liitteenä on Vesioikeuden päätös vuodelta 1973 liittyen ruoppausmassojen sijoittamisesta Rivinnokan alueelle.

Kuulutus ja hakemusasiakirjat kokonaisuudessaan ovat nähtävillä 14.05.2025 – 23.06.2025 sähköisesti nähtävillä osoitteessa <https://ylupa.avi.fi/fi-FI/asia/3049826>. Joidenkin asiakirjojen lukeminen vaatii tunnistautumista.

Kuulutus on ollut myös Lapin Kansa-lehdessä 21.5.2025.

Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto pyytää asiasta Kemin kaupungin (kaupunginhallitus) ja Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen (lupajaosto) lausuntoa. Lausunto tulee antaa 23.06.2023 mennessä.

Lausunto pyydetään toimittamaan aluehallintovirastoon sähköisen asiointipalvelun kautta (avi.fi/sahkoiset-lomakkeet). Lausunnossa tulee mainita asian diaarinumero PSAVI/16046/2024.

Mikäli lausunnon antoa ei pidetä tarpeellisena, pyydetään siitä ilmoittamaan PSAVI:in asiointisähköpostiin (ymparistolupa.pohjois@avi.fi).

Esittelijä

Ympäristöpäällikkö Risto Pöykiö

Päätösehdotus

Lupajaosto, joka toimii Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena antaa alla olevan lausunnon Pohjois-Suomen Aluehallintovirastolle ja esittää sitä kaupunginhallitukselle annettavaksi Kemin kaupungin lausuntona asiassa.
Pöytäkirja tarkastetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Lausunto:

Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimiva lupajaosto (15.12.2022 § 122) ja Kemin kaupunginhallitus (21.12.2022 § 379) ovat edellä mainituissa kokouksissa käsitelleet Stora Enso Veitsiluoto Oy:n Pohjois-Suomen Aluehallintovirastolle (PSAVI) jättämää ympäristölupahakemusta koskien yhtiön sellu- ja paperitehtaan osittaista rauettamista ja antaneet molemmat lausunnot rauettamisesta PSAVI:lle.

Lupajaosto ja kaupunginhallituksen lausunnoissa esitettiin, että maaperän mahdolliset epäpuhtaudet Veitsiluodon tehdasalueella tulee tutkia tarkkaan ja tarvittaessa puhdistaa siten, että ne eivät estä alueen tulevaa käyttöä.

Lausunnoissa esitettiin lisäksi mm., että Rivinnokan täyttö- ja läjitys-alueiden ympäristöturvallinen sulkeminen tulee varmistaa lupamääräyksillä niin, että niistä ei aiheudu myöhemmin mahdollisesti hajuhaittoja tai vuotoja ympäristöön.

Lupajaosto toteaa edellä mainitun lisäksi lausuntonaan seuraavaa:

Toiminnanharjoittajan 31.3.2025 päivätyssä täydennyksessä kappaleessa 3 ("Tiedot tai arviot läjitettyjen jätteiden laadusta"), todetaan, että *"Rivinnokan kuitupitoisen ruoppausmassan läjitysalueella todettiin VNa 214/2007 mukaisen alemman ohjearvotason ylittäviä haitta-ainepitoisuuksia kahdessa kokoomanäytteessä öljyhiilivetyjen ja PCB -yhdisteiden osalta. PCDD/F-yhdisteiden, arseenin sekä fenantreenin osalta pitoisuudet ylittivät kynnysarvotason. Muilla alueilla haitta-ainepitoisuudet alittivat viitearvot"*.

Samassa kappaleessa todetaan lisäksi, että *"Tutkimuksissa todetut täytön haitta-aineiden maksimi- ja keskiarvopitoisuudet alittivat kaikkien tarkasteltujen haitta-aineiden osalta niille terveysriskin perusteella teollisuusalueella määritetyt suurimmat hyväksyttävät maaperän pitoisuudet (SHPTter). Näin ollen tutkimusalueella todetuista haitta-ainepitoisuuksista ei arvioida aiheutuvan terveysriskiä alueen nykyisellä maankäyttömuodoilla"*.

Ympäristölupahakemuksen kuulutuksessa todetaan kuitenkin, että kohteessa todettujen VNa 214/2007 mukaisten alempien ohjearvotasojen ylittävien haitta-ainepitoisuuksien vuoksi on olemassa matala riski haitta-aineille altistumiselle suoran ihokosketuksen tai suun kautta mahdollisten kaivuutöiden yhteydessä.

Ympäristösuojelulain (527/2014) 133 §:n mukaan se, jonka toiminnasta on aiheutunut maaperän tai pohjaveden pilaantumista, on velvollinen puhdistamaan pilaantuneen maaperän ja pohjaveden (pilaantunut alue) siihen tilaan, ettei siitä voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Edellä mainitun perusteella ainakin ne Rivinnokan alueet, joissa öljyhiilivetyjen ja PCB -yhdisteiden pitoisuudet ylittävät VNa 214/2007 mukaisen alemman ohjearvotason samoin kuin ne alueet, joissa PCDD/F-yhdisteiden, arseenin sekä fenantreenin pitoisuudet ylittivät VNa 214/2007 mukaisen kynnysarvotason, tulisi määrätä ympäristöluvassa puhdistettavaksi poistamalla siellä olevat maamassat ja tämän jälkeen täyttämään syntyneet maakuopat puhtailla mailla.

Näin menetellen näillä alueilla myöhemmin mahdollisesti tehtävien maarakennustöiden suorittamiselle ei aiheudu vaaraa eikä niistä aiheudu haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jos näitä maita ei poisteta tässä yhteydessä, unohtuu edellä mainittujen epäpuhtauksien esiintyminen Rivinnokalla helposti.

Jos Rivinnokan alueella on VNa 214/2007 mukaisten kynnysarvotasojen ylityksiä muiden epäpuhtauksien osalta ja muilla alueilla, tulisi myös näillä alueilla sijaitsevat maa-ainekset poistaa.

Rivinnokan alueen pohjoispäästä tulisi poistaa myös sinne jääneet rakennusjätteet.

Rivinnokan alueen puhdistamista epäpuhtauksista edellä mainitulla tavalla puoltaa myös kaavamerkinnät, sillä Rivinnokalla ja sen ympäristössä on voimassa Ajoksen yleiskaava (YK-nro 2), jonka mukaan suurin osa alueesta on osoitettu kaavassa merkinnällä L (liikennealue), rantavyöhyke merkinnällä EV (suojaviheralue) ja Rivinnokan etäpuoli merkinnällä TP (työpaikka-alue).

Rivinnokan alueen kaavamerkinnät mahdollistavat alueen käytön monenlaisiin käyttötarkoituksiin ja annettava ympäristölupapäätös tulisi sisällöltään ja määräyksiltään olla sellainen, että alueen käyttö yleiskaavassa osoitettuihin tarkoituksiin ei esty eikä alueesta aiheudu maaperässä olevien epäpuhtauksien vuoksi ympäristö-, terveys- tai työturvallisuusriskiä.

Selluarkkien ja meesajätteen poistamisen tarveharkinta Rivinnokan alueelta jätetään Pohjois-Suomen Alerhallintoviraston ratkaistavaksi.

Ympäristöluvassa tulisi myös määrätä, että toiminnanharjoittajalla on velvollisuus tarkistaa Rivinnokan maa-aitaiden kunto vuosittain ja korjata mahdolliset rakenteelliset vauriot ja sortumat mahdollisimman nopeasti. Maa-aitaiden eroosion ja sortumisen riski on suurin niillä maa-aitaiden osilla, jotka rajoittuvat vesialueeseen ja ovat täten alttiita veden ja jään aiheuttamalle kulumiselle. Maa-aitaiden vuositarkastus tulisi tämän johdosta suorittaa kesällä (kesä-, heinä- tai elokuussa) jolloin on avovesikausi, joka mahdollistaa allasrakenteiden vedenpuolisten seinämien tarkastuksen vesirajaan asti, esim. veneellä.

Tämä tarkastus ja korjausvelvoite Rivinnokan läjitysalueen osalta tulisi olla voimassa vähintään seuraavat 30 vuotta tai pidempää, jos lainsäädännössä sitä edellytetään.

Vuositarkastuksista tulisi laatia raportti, joka tulisi lähettää vuosittain Lapin ELY-keskukselle ja Kemin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle. Raportissa tulisi olla sanallisesti todettuna tarkastuksen kulku ja havaitut vaurion (+ valokuvat) ja esitys vaurioiden korjausaikataulusta.

Muuta huomioitavaa:

Liitteenä on Kemin kaupungin kaavoitusarkkitehti Saija Alakareen 16.5.2025 antama selvitys voimassa olevasta yleiskaavasta Rivinnokan alueelta.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotus. Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.